

Jaarverslag 2009

1e verslagjaar SIEB

Vastgesteld in de Jaarvergadering
Gehouden in Stadscafé Thalia
Bergen op Zoom, 28 januari 2010

Inhoudsopgave

Algemene gegevens	3
Bestuurssamenstelling	3
Doelstelling stichting	3
Verslag activiteiten 2009	4
Vooruitblik 2010	9
Bijlage:	
- Overzicht mediaplaatsingen	10

Algemene gegevens

Naam:	Stichting Industrieel Erfgoed Bergen op Stoom
Datum oprichting:	31 december 2008
KvK:	20148050
Bank:	14.87.80.075 (Rabobank)
Correspondentie adres:	Aak 37, 4617 GA Bergen op Zoom
E-mail:	info@bergenopstoom.nl
Telefoon:	(06) 46 25 27 20 (Marc van der Steen)
Website:	www.bergenopstoom.nl

Bestuur stichting

Het bestuur bestaat in 2009 uit:

- Toon Franken, voorzitter
- Gijs Asselbergs, secretaris
- Marc van der Steen, penningmeester
- Cees Boerhout
- Henk Franken
- Gerrit Groeneweg
- Willem Heijbroek

Stichting Industrieel Erfgoed Bergen op Stoom

Industrieel erfgoed is een paraplubegrip dat in Nederland staat voor: alle tastbare getuigen van voorbije fasen in de ontwikkeling van bedrijf en techniek.

Hieronder vallen zowel niet-gebouwde zaken als bedrijfsarchieven, beeld- en geluidscollecties, roerend erfgoed (machines, apparatuur), mobiel erfgoed (alle denkbare verkeersmiddelen) als gebouwd en infrastructureel erfgoed. Het gebouwde erfgoed omvat een breed scala aan objecten, variërend van productie (bedrijfsgebouwen, schoorstenen, fabrikantenvilla's, arbeidershuisvesting), opslag (pakhuisen, vemen), transport (bruggen, spoorwegstations), handel (winkels, beursgebouwen), openbare nutsvoorzieningen (gasfabrieken, watertorens, tv-torens) tot waterstaatkundige objecten (sluizen en stuwen). Het infrastructurele erfgoed omvat vaarwegen en havens, verkeerswegen, spoor- en tramwegen en vliegvelden met alle bijbehorende voorzieningen.

De Stichting Industrieel Erfgoed Bergen op Stoom heeft als doel *het verspreiden van de kennis over en bevordering van het behoud van het industrieel erfgoed van de gemeente Bergen op Zoom.*

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- a. Het inventariseren en documenteren van industrieel erfgoed en het bestuderen van bronnen over dit erfgoed.
- b. Het uitgeven van boeken, brochures en andere publicaties over industrieel erfgoed en de samenhang met andere aspecten van de lokale samenleving.
- c. Het organiseren van of medewerking verlenen aan lezingen, symposia en evenementen.
- d. Het stimuleren van herstel, renovatie en verantwoorde herbestemming van industrieel erfgoed.

De stichting tracht hiermee te bereiken dat de Bergse bevolking, bedrijven en gemeente waarde hecht aan het behoud van het industrieel erfgoed van Bergen op Zoom en de naaste omgeving.

Verslag activiteiten 2009

Boek Bergen op Stoom

Een schrijverscollectief van zeven personen uit Bergen op Zoom besluit in 2006 een boek te schrijven over het industrieel erfgoed van Bergen op Zoom en Halsteren. Het boek krijgt de titel 'Bergen op Stoom' mee, een woordspeling op de start van de industriële revolutie met de uitvinding van de stoommachine. Het boek geeft een overzicht van de industriële activiteiten in de periode 1800–1950 in Bergen op Zoom en Halsteren.

In 2007 krijgt de hoofdstukindeling van het boek definitief vorm en verrichten de schrijvers al veel onderzoek. Als uitgever wordt het Zuidelijk Historisch Contact gevonden. In de loop van 2008 blijkt echter dat deze partij zich terug trekt.

We besluiten de uitgave van het boek in eigen beheer te doen. Daarbij komt het besef dat de onderlinge samenwerking niet verloren mag gaan na het uitbrengen van het boek en we veel informatie en inspiratie opdoen die uitnodigt voor meer publicaties. Het oprichten van een stichting ligt voor de hand en zo geschiedt op 31 december 2008.

Eind 2008 ronden de schrijvers het grootste deel van het onderzoek af en staan alle hoofdstukken goed in de steigers.

In het eerste kwartaal van 2009 zijn de belangrijkste activiteiten:

- Redactie op de ingeleverde hoofdstukken
- Sponsor- en fondsenwerving en boekverkoop aan sponsors
- Afronding offerte traject en keuze drukkerij Romein, Etten-Leur

In het tweede kwartaal van 2009 zijn de belangrijkste activiteiten:

- Redactie op de ingeleverde hoofdstukken
- Laatste correctieronde op manuscript
- Selectie en verzamelen afbeeldingen
- Vaststellen communicatieplan en start voorbereiding van de uitvoering
- Voorbereiden deelname aan Open Monumenten Dagen

In het derde kwartaal van 2009 zijn de belangrijkste activiteiten:

- Eindredactie en opmaak van het boek
- Lancering van de website www.bergenopstoom.nl (9 september)
- Productie van promotiematerialen: poster, free cards en boekenleggers
- Deelname aan Open Monumenten Dagen (12 en 13 september)
- Uitvoering van het communicatieplan naar de media

In het vierde kwartaal van zijn de belangrijkste activiteiten:

- Afronding opmaak en druk van het boek (gereed 13 november)
- Communicatie offensief
- Lezingencyclus op verzoek van Het Markiezenhof (3, 10, 17, 24 november)
- Boekpresentatie (18 november)
- Signeersessie bij Boekhandel Quist (28 november)

Over de historie van met name Bergen op Zoom is al heel veel geschreven. Het boek onderscheidt zich doordat voor het eerst een integraal beeld wordt gegeven van industriële activiteiten in de periode 1800–1950. Veel van de onderwerpen zijn nog niet eerder gepubliceerd en in het boek worden vele unieke afbeeldingen opgenomen. In het boek worden 32 bedrijfstakken behandeld waarbij zo'n 220 bedrijven aan bod komen. De verhouding tussen de aandacht voor Bergen op Zoom en Halsteren/Lepelstraat ligt op circa 75% - 25%. Het boek heeft als formaat 23 x 28 cm en bedraagt circa 442 pagina's (full color). De oplage is 1.780 exemplaren. Verkoopprijs naar de consument bedraagt €39,95.

ISBN: 978-94-90576-01-1

De doelgroep is divers van aard. Het boek kan een breed publiek in Bergen op Zoom, Halsteren en Lepelstraat aanspreken vanwege de populair wetenschappelijke aanpak, de vele afbeeldingen en kwalitatieve uitstraling. Naar verwachting zal het boek vooral de vele liefhebbers van de historie van Bergen op Zoom en Halsteren aanspreken. Ook (oud) medewerkers van de beschreven bedrijven, familieleden of nabestaanden zullen interesse hebben in het boek.

We hebben de promotie dan ook via meerdere kanalen ingezet:

- Free publicity in alle bekende lokale en regionale media, gericht op het bereiken van een zo breed mogelijk publiek in met name Bergen op Zoom, Halsteren en Lepelstraat. Zie voor een overzicht bijlage 1.
- Aankondigingen in de organen van de Geschiedkundige Kring Stad en Land van Bergen op Zoom, Heemkundekring Halchterth en de Heemkundekringen van omliggende gemeenten.
- Gericht benaderen van nog bestaande bedrijven die voorkomen in het boek. Dit is vooral gebeurd voor sponsoring en afname van boeken voor medewerkers en relaties.
- Het medium is de website www.bergenopstoom.nl, waarop naarmate de verschijningsdatum dichterbij komt steeds meer over het boek wordt vrijgegeven. Op de website kan de belangstelling voor het boek kenbaar worden gemaakt.
- Ondersteunende communicatiemiddelen als een poster, set van 8 free cards en een boekenlegger zijn ingezet.

De intensieve promotiecampagne heeft het publiek in Bergen op Zoom, Halsteren en Lepelstraat echt warm gemaakt voor het boek. Over het boek werd weken voor de lancering op 18 november al veel gesproken in de stad. Zo heeft BN/De Stem een artikelenserie van 5 afleveringen gewijd aan het boek (besloeg 75% van pagina 2 en 3 van het stadskatern in de zaterdageditie Bergen op Zoom).

De 7 verkooppunten hebben het gemerkt, want de boeken vlogen de deur uit.

Precies 1 maand na lancering is het boek uitverkocht.

Website (lancering 9 september 2009)

De centrale uiting van de stichting is de website www.bergenopstoom.nl. De website moet de bezoeker snel inzicht verschaffen over de doelstelling en activiteiten van de stichting. We hebben de website actief gebruikt bij het wekken van interesse in het boek door de hoofdstukindeling en een van de hoofdstukken online te plaatsen. Uit de 67 reacties die we via de website hebben ontvangen op de interessepeiling hebben we vijf mensen uitgekozen die een bijzondere reactie hebben gegeven en daarmee een gratis boek hebben verdiend. Na lancering van het boek kon via de website doorgeklikt worden naar de website van Boekhandel Quist.

Via een nieuwsarchief werd steeds meer informatie over de stichting maar ook over de ontwikkelingen van diverse industrieel erfgoed locaties in Bergen op Zoom geplaatst.

Van diverse communicatieprofessionals en bezoekers van de website zijn positieve reacties over de kwaliteit ervan gekomen.

De website statistieken laten zien dat de website goed bezocht is.

Website statistieken				
Maand	Unieke bezoekers	Aantal bezoeken	Aantal bekeken pagina's	Aantal pagina's per bezoeker
September	155	256	1.116	7,2
Oktober	272	393	1.156	4,3
November	484	729	2.249	4,6
December	330	453	953	2,9
Totaal 2009	1.241	1.831	5.474	4,4

Open Monumenten Dagen (12 en 13 september 2009)

De OMD was de start van het naar buiten treden van SIEB en het boek 'Bergen op Stoom'. We zetten ons als het ware stevig 'op de kaart' om de verbinding met het landelijk thema van de OMD te maken. Op uitnodiging van de gemeente Bergen op Zoom hebben we tijdens de officiële openingen van de OMD in Bergen op Zoom (locatie auditorium van Rabobank Het Markiezaat) en in Halsteren (locatie Hof van Ram) een presentatie gehouden van SIEB en het boek 'Bergen op Stoom'. Beiden zijn goed ontvangen door de aanwezigen (Bergen op Zoom circa 60 belangstellenden; Halsteren circa 30 belangstellenden).

In Bergen op Zoom hebben we op beide dagen in De Watermolen ons gepresenteerd met een doorlopende presentatie van de 140 mooiste afbeeldingen in het boek. Op beide dagen was het vooral vanaf 13.30 uur een drukte van belang. In totaal hebben we per dag ruim 150 bezoekers over de vloer gehad. In Halsteren presenteerden we ons op de zaterdag in de Bibliotheek met dezelfde doorlopende presentatie. Ook hier waren de free cards en de boekenlegger gratis verkrijgbaar. We hebben zo'n 50 bezoekers gehad die speciaal waren gekomen om een kijkje te nemen en met ons in gesprek te gaan.

Lezingencyclus Bergen op Stoom (3, 10, 17 en 24 november 2009)

Het Markiezenhof Historisch Centrum organiseerde een reeks lezingen door de auteurs op de dinsdagavonden 3, 10, 17 en 24 november van 20.00 tot 22.00 uur in de Hofzaal van Het Markiezenhof. De toegangsprijs voor de cyclus bedroeg €22,50. Losse kaarten kostten €10,-. De belangstelling varieerde van 85 tot 100 deelnemers.

> Dinsdag 3 november

Willem Heijbroek

Van meekrap naar alcohol, een sieraad voor Bergen op Stoom

Sieraden en hotelzilver

- > Dinsdag 10 november
 - Gijs Asselbergs
 - Openbare nutsbedrijven en constructief*
 - Cees Boerhout
 - Van meekrap, kachels en de geit op het Bleekveldje*
- > Dinsdag 17 november
 - Toon Franken
 - Van zoete koek tot zoute drop...en een sigaar toe!*
 - Gerrit Groeneweg
 - Industriële revolutie binnen een eeuwenoud ambacht*
 - Innovatie, mechanisatie en schaalvergroting vanuit de traditionele potmakersnijverheid*
- > Dinsdag 24 november
 - Marc van der Steen en Henk Franken
 - De geschiedenis van de Bergse dorst!*

Boekpresentatie (18 november 2009)

De verschijningsdatum van het boek is 18 november 2009 geweest. Op een zeer druk bezochte boekpresentatie (bijna 200 belangstellenden, Stadspaleis Het Markiezenhof) heeft burgemeester H. Polman het boek in ontvangst genomen. Hij was lovend over de kwaliteit van het boek en de promotiecampagne waardoor alle inwoners van de gemeente Bergen op Zoom in de periode 12 september t/m 18 november kennis hebben kunnen nemen van het boek. Ook spreker Peter Nijhof, senior specialist industrieel erfgoed van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, toonde zich onder de indruk van het boek en noemde 'Bergen op Stoom' het eerste in zijn soort.

Programma

- 19.30 uur Inloop genodigden
- 20.00 uur Welkomstwoord + intro SIEB door Marc van der Steen
- 20.10 uur Inleiding boek 'Bergen op Stoom' door Willem Heijbroek
- 20.30 uur Herbestemming van industrieel erfgoed in Noord-Brabant door Peter Nijhof, senior specialist industrieel erfgoed van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
- 21.00 uur Film industrieel erfgoed Bergen op Zoom door studenten van het Zoomvliet College
- 21.15 uur Herinneringen van een fabrikant door Jan van Giels
- 21.35 uur Overhandiging 1^e exemplaar aan Burgemeester Han Polman door Toon Franken
- 21.40 uur Toespraak door Burgemeester Han Polman
- 21.45 uur Afsluiting bijeenkomst door Marc van der Steen
- 22.00 uur Start informele bijeenkomst + verkoop boek door Boekhandel Quist

Spin off

Wim Reijnders, directeur van Het Markiezenhof Historisch Centrum, heeft een toename gezien van materialen en foto's die door Bergenaren over industrieel erfgoed zijn aangeboden aan het gemeentelijk archief.

SIEB heeft zelf ook materialen in ontvangst genomen of nog in het vooruitzicht gesteld gekregen naar aanleiding van het onderzoek en verschijnen van het boek met alle publiciteit daaromheen.

Met een bedrijf zijn we in gesprek geraakt over het behoud van het historische deel van het archief.

Relatie activiteiten 2009 met de doelstellingen van de SIEB

Geconcludeerd mag worden dat de stichting zeer stevig op de kaart is gezet. Het boek 'Bergen op Stoom' en alle activiteiten daaromheen (deelname OMD, boekpresentatie, lezingencyclus) hebben de aandacht voor het industrieel erfgoed in Bergen op Zoom sterk doen stijgen.

We constateren dat industrieel erfgoed is gaan leven in Bergen op Zoom.

Ontwikkelingen behoud industrieel erfgoed in Bergen op Zoom

In 2009 hebben belangrijke ontwikkelingen plaatsgevonden die ertoe geleid hebben dat diverse industrieel erfgoed locaties gered lijken te worden en een herbestemming krijgen met oog voor het behoud van historische waarde. Als SIEB zullen we ons in 2010 hiervoor actief aanbieden.

In september kondigt het College van B&W aan drie industrieel erfgoedlocaties een gemeentelijk monumentale status te willen geven: voormalig suikerfabriek De Zeeland, loodsen van voormalige Machinefabriek Holland en de schoorsteen van de Koninklijke Nedalco. Op 15 december 2009 besluit het College De Zeeland en de Nedalco schoorsteen aan te wijzen als gemeentelijk monument zodat provinciale subsidie aanvragen kunnen worden ingediend voor behoud en restauratie.

In de laatste week van het jaar ging de eigendom van De Zeeland over van de gemeente naar de Bergse projectontwikkelaar Gebri voor een bedrag van €2,9 miljoen. De totale investering in de locatie bedraagt circa €8 miljoen. Het complex krijgt een supermarkt (Albert Heijn XL, 3.000 m²), en andere grootschalige detailhandel zoals woonwinkels, bouwmarkten of elektronikazaken. Er is ook ruimte gereserveerd voor een bioscoop met zes zalen, maar ook voor een kinderdagverblijf, een huisartsenpraktijk en een apotheek.

Eveneens wordt in december bekend dat ontwikkelaar E. Verheugt een business club in het inmiddels verpauperde kantoorpand van de voormalige ijzergieterij Rogier Nerincx Richter wil vestigen. Het College is bij wijze van uitzondering bereid mee te werken aan het verstrekken van een horecavergunning op deze locatie.

Tenslotte wordt ook in december bekend dat Bergen op Zoom de Brabantse Monumentenprijs 2009 wint voor de gerestaureerde muurschildering 'Miss Blanche Virginie Cigarettes' aan de Parallelweg en de korte film 'Muurschilderingen; een vervaagd reclamespoor hersteld' die hierover is gemaakt. Thema van de verkiezing, die jaarlijks plaatsvindt, was dit jaar: 'borden en opschriften'. Dit houdt in: reclames aan de straat. Historische geschilderde opschriften, uithangborden, reclameborden of andere objecten, die bij of aan de straat zijn geplaatst om de aandacht van de voorbijgangers te richten op de verkoop van goederen of diensten. De organisatie vroeg speciale aandacht voor opschriften die in de afgelopen jaren zijn behouden, gerestaureerd of gereconstrueerd.

In dit kader kan ook worden gewezen op het besluit van de gemeenteraad van Bergen op Zoom in zijn vergadering van 21 december 2009. Bij die gelegenheid is overeengekomen dat in het vervolg niet langer reclamebelasting wordt geheven van openbare aankondigingen op of aan een gebouw, voor zover die reclames behoudenswaardig zijn uit oogpunt van bescherming van het culturele erfgoed en mits met de reclame-aanduiding geen commercieel belang wordt gediend en de aankondiging evenmin verband houdt met de uitoefening van een bedrijf of beroep in het betreffende pand. Voorbeelden: "Andriessen" in keramiek aan de Griek aan de Grote Markt, Wijnhandel Vermeulen in de Wassenaarstraat, Miss Blanche aan de Parallelweg, De Kleine Winst in de Bosstraat.

Geconcludeerd mag worden dat vele positieve ontwikkelingen op het gebied van behoud van industrieel erfgoed hebben plaatsgevonden in 2009.

Vooruitblik 2010

In het voorjaar komt een begeleide stadswandeling langs (verdwenen) industrieel erfgoed beschikbaar. Deze wordt in samenwerking met Stichting Bezichtiging Monumenten (SBM) ontwikkeld en zal via de VVV kunnen worden geboekt.

Tijdens de Open Monumenten Dagen 2010 willen we een onbegeleide stadswandeling met behulp van een informatiegids met plattegrond uitbrengen.

We bieden onze diensten aan de ontwikkelaars van De Zeeland (Gebri) en kantoorgebouw RNR (E. Verheugt) aan met als doel deze ontwikkelingen te voorzien van de correcte historische context.

We inventariseren het historische deel van een bedrijfsarchief en helpen het te behouden en toegankelijk te maken voor onderzoek.

In zijn algemeenheid inventariseren en behouden we bedrijfsarchieven indien de mogelijkheid zich voordoet. We trachten dit type archieven onder goede condities bewaard te krijgen.

We treden toe de Federatie Industrieel Erfgoed Nederland (FIEN).

We presenteren het boek 'Bergen op Stoom' bij diverse erfgoedorganisaties in Nederland.

Ondanks schetsplannen voor een appartementencomplex in de historische gebouwen van Nedalco door architect J. Weyts is tussen de gemeente en Nedalco overeengekomen dat het gebied vrijwel kaal wordt opgeleverd. De sloopvergunning, waartegen geen bezwaar is ingebracht, werd in december 2009 verleend. SIEB wil nagaan in hoeverre de historische bebouwing uit de periode 1889-1937 kan worden behouden. Tenslotte betekenen de vermindering van sloopactiviteiten en te saneren oppervlakte belangrijke kostenbesparingen voor beide partijen.

Tenslotte bereiden we een planning van toekomstige publicaties voor. Er spelen momenteel zes grotere en kleinere publicaties bij de auteurs.

Bijlage
Overzicht mediaplantsingen

Nr	Datum	Medium	Artikel
1	25 juli	BN/DeStem	A. Goddrie: 'Sporen van firma Jansen bijna uitgewist'; tekstuele bijdrage T. Franken (p. 22/23)
2	8 sept	BN/DeStem	N. Herijgens: 'Met cultuur erin gaan monumenten leven'; kleine kadertje over deelname SIEB aan Open Monumenten Dagen (p. 22/23)
3	9 sept	Website Uitpunt	Aankondiging 'Boekpresentatie over Industrieel Erfgoed' op 12/13 september in Bergen op Zoom en 12 september in Halsteren
4	9 sept	BoZ Bode	Ingezonden artikel 'Historie industriële ontwikkeling in kaart gebracht' (p. 14)
5	11 sept	BoZ Bode	S. Schelfaut: 'Bergen op Stoom, een begin van een missie' (p. 22/23)
6	september	Waterschans 3 / 09	Aankondiging + uitgebreide toelichting lezingencyclus 'Bergen op Stoom' in Het Markiezenhof (p. 101/102)
7	oktober	Website Uitpunt	Aankondiging + uitgebreide toelichting lezingencyclus 'Bergen op Stoom' in Het Markiezenhof
8	17 okt	BN/DeStem	S. Schelfaut: 'Over brave feuilletons, prenten en ander drukwerk' – deel 1/5 (p. 22/23)
9	21 okt	BRTO Radio	Interview bij Midweek Magazine, KeesSpikker: boek en lezingencyclus
10	24 okt	BN/DeStem	S. Schelfaut: 'Van voedzame koeken tot klootzakjes' – deel 2/5 (p. 22/23)
11	31 okt	BN/DeStem	S. Schelfaut: 'Er wordt nog altijd SiSi gedronken' – deel 3/5 (p. 22/23)
12	3 nov	BN/DeStem – editie Roosendaal	S. Schelfaut: 'Er wordt nog altijd SiSi gedronken' – deel 3/5 (p. 30/31)
13	3 nov	StadsMag	I. van Schaik: 'Bergen op Stoom, herinneringen aan het industriële erfgoed' (p. 60/61)
14	4 nov	BoZ Bode	Ingezonden artikel 'Vierluik Bergen op Stoom, lezingen in de Hofzaal van Markiezenhof'
15	7 nov	BN/DeStem	S. Schelfaut: 'Goud, zilver en ander (edel)metaal' – deel 4/5 (p. 26/27)
16	11 nov	BoZ Bode	Ingezonden artikel 'Vierluik Bergen op Stoom, lezingen in de Hofzaal van Markiezenhof'
17	14 nov	BN/DeStem	S. Schelfaut: 'Bergen op Stoom belicht 350 bedrijven' – deel 5/5 (p. 22/23)
18	15 nov	BoZ Bode	Ingezonden artikel 'Vierluik Bergen op Stoom, lezingen in de Hofzaal van Markiezenhof'
19	16 nov	Dichterbij (Rabobank)	'Bergen op Stoom', pagina in de rubriek 'Nieuwtjes en weetjes'

STICHTING
INDUSTRIEEL
ERFGOED
BERGEN OP STOOM

Nr	Datum	Medium	Artikel
20	18 nov	BoZ Bode	R. van Meir: 'Dit is een uniek boek voor Bergen op Zoom en voor heel Nederland' (p. 8)
21	18 nov	BRTO Radio	Interview bij Midweek Magazine, KeesSpikker: boek
22	19 nov	BN/DeStem	S. Schelfaut: 'Met de complimenten van de Rijksdienst'
23	23 nov	Website Federatie Industrieel Erfgoed Nederland	'Bergen op Stoom'
24	25 nov	Website familie Siebelink	'Bergen op Stoom'
25	27 nov	BN/DeStem	Aankondiging 'Auteurs signeren Bergen op Stoom'
26	30 nov	Website Industrieel Erfgoed Zeeland	'Zeeuws industrieel erfgoed in 'Bergen op Stoom''
27	30 nov	BN/DeStem	T. Hopmans & J. Hack: 'Sint is kooplustig, maar ook voorzichtig'; citaat va A. Quist "Dit is een hit, een echte topper'
28	10 dec	Wonen in uw regio (ed. Brabantse Wal)	'Suikerindustrie...Verschafte werk aan duizenden arbeiders'
29	27 dec	BRTO Radio	Interview bij Oudoe, Kees Spikker: terugblik op boek
30	5 jan '10	BN/DeStem	J. van de Kastele: 'Complex De Zeeland gaat van hand tot hand'; als bronvermelding 'Bergen op Stoom' inclusief foto